

Prieinamumo direktyva

2025 m. birželis

Direktyva (ES) 2019/882

2025 m. birželio 28 d. įsigalioja Lietuvos Respublikos gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų įstatymas (TAR, 2022-12-22, Nr. 26360) (toliau – **Įstatymas**), kuriuo įgyvendinama 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (OL L 151, 2019 6 7, p. 70–115) (toliau – **Direktyva (ES) 2019/882**). Ši Direktyva (ES) 2019/882 dar yra vadinama Europos prieinamumo direktyva arba aktu.

Direktyvos (ES) 2019/882 tikslas yra suderinti prieinamumo reikalavimus tam tikriems gaminiams ir paslaugoms, siekiant panaikinti dėl skirtingų nacionalinės teisės aktų kylančias kliūtis laisvam judėjimui.

Direktyva (ES) 2019/882 siekiama užtikrinti naudą įmonėms, neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus žmonėms, kadangi ES su tam tikra negalia gyvena daugiau nei 80 milijonų žmonių, o senstant visuomenei, šis skaičius auga. Atsižvelgiant į tai, iškilo būtinybė užtikrinti ES teisėje nustatytos prieinamumo pareigos įgyvendinimą, visų pirma viešųjų pirkimų ir struktūrinių fondų srityje.

Pastebėtina, kad jau 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo buvo apibrėžti viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo reikalavimai ir kiti susiję aspektai. Išskirtini keturi interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo principai aktualūs prieinamumo Direktyvai (ES) 2019/882, t.y.:

- **suvokiamumas** – reiškia, kad informacija ir naudotojo sąsajos komponentai turi būti pateikiami naudotojams jiems suvokiamais būdais;
- **naudojamumas** – reiškia, kad naudotojo sąsajos komponentus ir naršymo priemones turi būti įmanoma naudoti;
- **suprantamumas** – reiškia, kad informacija ir naudotojo sąsajos naudojimas turi būti suprantami;
- **tvarumas** – reiškia, kad turinys turi būti pakankamai tvarus, kad jį būtų galima patikimai aiškinti naudojant įvairias naudotojo programas, įskaitant pagalbines technologijas.

Prieinamumo reikalavimai po 2025 m. birželio 28 d. **taikomi**:

Gaminiams:

- kompiuteriams ir operacinėms sistemoms;
- mokėjimo terminalams ir tam tikriems savitarnos terminalams, kaip antai bankomatams, bilietų pardavimo automatams, registracijos automatams ir interaktyviems informacijos teikimo savitarnos terminalams;
- išmaniesiems telefonams ir kitai įrangai, naudojamai elektroninių ryšių paslaugoms;
- TV įrangai su skaitmeninės televizijos paslaugomis;
- e. skaityklėms.

Paslaugoms:

- telefonijos paslaugoms;
- paslaugoms, kuriomis suteikiama prieiga prie audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų;
- tam tikriems oro, autobusų, geležinkelių ir vandens transporto paslaugų elementams, kaip antai interneto svetainėms, nešiojamaisiais prietaisais teikiamoms paslaugoms, elektroniniams bilietams ir informacijos teikimui;
- banko paslaugoms vartotojams;
- e. knygoms;
- e. prekybos paslaugoms;
- atsakymams į skubios pagalbos pranešimus, kurie gaunami Europos bendrojo pagalbos telefono numeriu „112“.

Direktyva (ES) 2019/882 [netaikoma](#):

- iš anksto įrašyti apibrėžtos trukmės žiniasklaidai, pvz., vaizdo įrašams ir skaidrėms ar biuro programinės įrangos rinkmenų formatams, paskelbtiems anksčiau nei 2025 m. birželio 28 d.;
- internetiniams žemėlapiams, jeigu esminė informacija pateikiama prieinamu skaitmeniniu būdu;
- interneto svetainėms ir kitų formų archyvams, kuriuose yra turinio, neatnaujinamo arba neredaguojamo po 2025 m. birželio 28 d.;
- labai mažoms įmonėms, kurios teikia paslaugas.

Gaminiai privalo:

- būti projektuojami ir gaminami tokiu būdu, kad jais galėtų kuo daugiau naudotis neįgalieji;
- atitikti išsamias taisykles dėl informacijos ir instrukcijų, naudotojo sąsajos ir funkcionalumo projektavimo, palaikymo paslaugų ir pakuotės.

Teikiant paslaugas privaloma:

- pateikti informaciją apie pačią paslaugą, jos prieinamumo savybes ir galimybes;
- užtikrinti, kad interneto svetainės ir nešiojamaisiais prietaisais teikiamos paslaugos būtų lengvai prieinamos;
- turėti palaikymo sistemas, pvz., pagalbos tarnybas, skambučių centrus ir mokymo tarnybas, teikiančias informaciją apie prieinamumą;
- taikyti praktiką, politiką ir procedūras atsižvelgiant į neįgalųjų poreikius. Skirtingoms paslaugoms (elektroninių ryšių, garso ir vaizdo paslaugoms, oro, autobusų, geležinkelio, vandens ir miesto transporto paslaugoms, banko paslaugoms vartotojams, e. knygoms, e. prekybos paslaugoms ir atsakymui į skubios pagalbos pranešimus, gaunamus telefono numeriu 112) taikomos specialios taisyklės.

Detalesni gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimai yra numatyti Direktyvos (ES) 2019/882 I priede bei Įstatymo 1 priede.

Pastebėtina, kad Direktyvoje (ES) 2019/882 minimi darnieji standartai nėra privalomi, bet jeigu ekonominės veiklos vykdytojas jų laikosi, tuomet yra daroma prielaida, kad atitinka Direktyvos (ES) 2019/882 keliamus prieinamumo reikalavimus (angl. “*rebuttable presumption of conformity*”) tiek, kiek tie standartai ar jų dalys apima tuos reikalavimus.

Svarbu! Specialūs prieinamumo reikalavimai taikomi visiems gaminiams ir paslaugoms, kuriems taikoma Direktyva (ES) 2019/882, jei jie nekeičia gaminio ar paslaugos pagrindinio pobūdžio ir nesukelia neproporcingos naštos ekonominės veiklos vykdytojams. Neproporcingos naštos vertinimo kriterijai yra numatyti Direktyvos (ES) 2019/882 VI priede bei Įstatymo 2 priede. Pagal šiuos kriterijus yra nustatoma, ar organizacinė ar finansinė našta galimai būtų didesnė už tikėtiną gauti naudą ir galėtų sukelti neproporcingą naštą ekonominės veiklos vykdytojui. Tai yra nustatoma atliekant neproporcingos naštos vertinimą, kurį ekonominės veiklos vykdytojai privalo dokumentuoti bei neproporcingos naštos vertinimo ataskaitą saugoti 5 metus.

Gamintojai, importuotojai ir platintojai privalo nedelsdami imtis veiksmų, jei pastebi, kad gaminys nebeatitinka šios direktyvos reikalavimų. Įstatymas detalizuoja gamintojų¹, įgaliotųjų atstovų², importuotojų³, platintojų⁴, paslaugų teikėjų⁵ pareigas.

Gamintojai privalo:

- projektuoti ir gaminti gaminius pagal Direktyvą (ES) 2019/882, atsižvelgdami į visus vėlesnius darnųjų standartų pakeitimus;
- parengti reikiamą techninę dokumentaciją, laikytis atitikties procedūros ir saugoti informaciją penkerius metus;
- aiškiai identifikuoti savo gaminius ir pateikti savo kontaktinius duomenis;
- prie gaminio pridėti lengvai suprantamas instrukcijas ir saugos informaciją.

¹ Įstatymo 8 str.

² Įstatymo 9 str.

³ Įstatymo 10 str.

⁴ Įstatymo 11 str.

⁵ Įstatymo 13 str.

Importuotojai privalo:

- užtikrinti, kad gamintojas atliko gaminio atitikties įvertinimo procedūrą, prie jo pridėti reikalingi techniniai dokumentai, įskaitant instrukcijas vartotojams lengvai suprantama kalba, ir jis yra pažymėtas CE ženklu;
- neteikti gaminio rinkai, jei mano, kad jis neatitinka prieinamumo reikalavimų, ir apie tai informuoti gamintoją ir rinkos priežiūros institucijas.

Paslaugų teikėjai privalo:

- projektuoti ir teikti paslaugas pagal Direktyvos (ES) 2019/882 nuostatas;
- viešai raštu ir žodžiu neįgaliesiems prieinamu būdu skelbti informaciją apie siūlomą paslaugą ir kaip ji atitinka prieinamumo reikalavimus;
- užtikrinti, kad būtų įdiegtos procedūros, kad paslaugų teikimas ir toliau atitiktų taikytinus prieinamumo reikalavimus ir būtų atsižvelgta į bet kokius pakeitimus.

Plačiau apie naujuosius ES teisės aktus galite skaityti kitoje mūsų parengtoje apžvalgoje apie [ES skaitmeninę pertvarką](#).